

סולידריות ומעורבות חברתית
דברים לטקס הזיכרון ה-16 ליצחק רבין
מאת יניב בן עוזי, מורה לאזרחות ולהיסטוריה

לפני כשנה ביקרתי את אחותי בשיקגו.

בקצה הרחוב בו היא גרה יש בית קפה פינתי קטן ומקסים. בבית הקפה הזה יש הכל – שולחנות וכיסאות, חלונות יפים, משקאות ומאכלים, מלצרים מקצועיים ואור נעים. אבל היה חסר לי משהו, וכשהקשבתי טוב הבנתי מה חסר לי – בבית הקפה הזה אין רעש. אין דיבורים.

בבית הקפה הזה, ישבו עשרות אנשים, כולם מחוברים למחשבים שלהם, גולשים באינטרנט, כותבים ב word, שומעים מוסיקה באזניות. כל אחד מחובר לעולמו הפרטי, ואף אחד מהם לא מדבר עם שכנו לשולחן. שקט. לא היו וויכוחים, לא צחוקים ולא מבטים. שום קשר.

בית קפה שלם של אנשים בודדים.

מתי הפך העולם שלנו למקום שמעודד בדידות?

מתי הפכנו למכונסים בתוך עצמנו? לאדישים?

רוב הנוכחים כאן, לא חוו את שנות כהונתו השנייה של יצחק רבין כראש ממשלה כאנשים בוגרים. אומר עליה רק את הדברים הבאים: זו הייתה תקופה סוערת, רגשית, הרבה אידיאולוגיה של שמאל וימין, הרבה פוליטיקה, ולחלקנו גם תקופה של הרבה תקווה ואופטימיות – ומעטים לא לקחו חלק בוויכוחים, בדיונים, בהחלפת הדעות, בהפגנות. היה ברור לכל מי שחי כאן, לכל מי שתמך בתהליך המדיני שהוביל רבין וגם למי שהתנגד לו – שזו תקופה היסטורית ואסור להישאר בצד. צריך להשפיע ואסור להיות אדישים.

עד שהגיע אדם אחד ורצח.

והרוב, שהיה פעיל עד אז, הפך לדומם. הוא ויתר. אתם ויתרתם. אנחנו ויתרנו. והדממה שלנו זועקת יותר מהצעקה.

בשירו "השיר על הארץ", כתב יהושע סובול את המילים הבאות:

"איפה הארץ היא, שקראו לה קטנטונת ?

איפה אותה אהבה מגוללת בחול ?

אנרכיסטים הולכים בדרכים, לעורם רק כותונת

ובוערת אש בראשם ששורפת הכל ?"

האם הפקרנו את המדינה שלנו לקיצוניים הקובעים את המציאות של כולנו?

והמציאות שלנו הפכה לקיצונית יותר ויותר. איך יתכן שאנו שותקים כשניצול שואה יושב בודד ורעב בביתו? מדוע אנחנו שותקים כשמוציאים ילדה בת שלוש מתוך מזוודה שסבה זרק לתוך נחל? מדוע

אנחנו שותקים כשחולים שאין להם כסף מתים ממחלות שיש להן תרופה? מדוע רופאים צריכים לשבות רעב על מנת לקבל תנאים בסיסיים כדי לטפל בנו? מדוע המדינה מכריחה אותי לבחור בין חינוך לבין אוכל לילדי?

מדוע כשאני עובר ליד יותר ויותר בתי קפה אני שומע יותר ויותר שקט?

האם אנו הופכים לאיים של בדידות?

"הרוב הדומם". זה אתה. זו את. זה אני.

הרוב הדומם, כמו אותו פיל ענק בקרקס הקשור בחוט ליתד קטנה באדמה. פעם כשהיה קטן נקשר אליה. הוא משך ודחף ובגלל שהיה קטן - לא הצליח להשתחרר. עד היום הנורא בו החליט שאינו יכול לנצח את היתד - והפסיק להילחם, ו-ויותר, ונכנע. הוא לא ניסה יותר גם כשהפך לפיל גדול וחזק היכול בקלות לעקור את היתד ולהשתחרר. הוא הפסיק להאמין. ולכן הספיקה יתד קטנה כדי להחזיק את הפיל הגדול והכנוע.

מישהו סיפר לכם שאתם הפיל הזה. אל תאמינו לו.

המציאות בה אנו חיים היא מגרש. והמגרש הזה הוא שלנו, והוא פתוח. אנחנו יכולים להחליט מהם חוקי המשחק ולשנות את אלה שאיננו אוהבים. אסור לנו להפקיר את עיצוב המציאות בידי קיצונים. אנחנו האמצע, אנחנו הרוב. אנחנו צריכים להחליט אם אנחנו נותנים לקיצונים לנהל את חיינו - או מממשים את הכוח שיש בנו כדי ליצור לנו חיים שפויים יותר, הגונים, אכפתיים, ישרים, משותפים - שיהיו שייכים לנו, הרוב.

אתם כבר גדולים וחזקים. העיניים שלכם פקוחות. תסתכלו על היתד הקטנה ותעקרו אותה ממקומה.

אני רוצה מדינה שיהיה לה אכפת ממני. אני רוצה חברה שיהיה לה אכפת ממני. אני רוצה לדעת שכאשר אני ממלא את חובותיי כאזרח במדינה שלי - אינני היחיד שעושה זאת. אני רוצה לחיות במקום שבו לאנשים אכפת. אני רוצה לחיות במקום שבו ניצחו "המעורבות" וה"ביחד" ולא האדישות.

אני דורש חזרה את החום, את האכפתיות שהייתה בארץ ההיא שקראו לה קטנטונת.

אני רוצה לדעת שאם אפול - יהיה מי שיעזור לי לקום.

מורשת יצחק רבין, כפי שאני מבין אותה, קוראת לנו לקום ולעשות, לקחת אחריות על החיים שלנו, על הסביבה שלנו, לעצב חברה משותפת ואכפתית, ולעצב את המציאות כפי שאנו מבינים אותה.

זה בידיים שלכם - אז קומו לעשות!